

По пътя на течението

Не вярвам в рая... Вярвам в болката, вярвам в страха, вярвам в смъртта. В тази река има безброй трупове на хора, чието време е свършило. Когато отново претърсят реката, ще намерят и мен на дъното ѝ. Няма да има кой да им каже, че съм жив.

Усещам студа, усещам болката, усещам мъртвите под краката си, протягат ръце да ме посрещнат като свой. С всяко изплуване аз поемам глътка от студения въздух, който ме пренася там, където всичко започва.

Пренасям се на място, заобиколен от малки морски кончета и крякането на жабчетата кънти в ушите ми. Гъстата блатна растителност е обвила краката ми и опитът да направя крачка е невъзможен. Стреснат започвам да правя енергични движения, от които усещам, че потъвам все по-бързо. Изведнъж чувам силни викове и тежки вибрации, докосват всеки милиметър от тялото ми. В далечината виждам десетки хиляди, въоръжени с копия мъже, как прекосяват кристално чиста река, правейки я мътна с конете, които яздят. В последствие осъзнавам, че това са Аспаруховите войски и първото им прекосяване на река Дунав. Достойни хора, които със своя устрем дават началото на Първата българска държава през 681 година, водени от хан (кан) Аспарух.

Отново се връщам в замръзналата от студ река. Душата се опитва да напусне скованото ми тяло и да го остави да стане част от труповете под краката ми. Желанието да видя още от българската история ми дава сили да изплувам отново. Да поема от въздуха, който стяга от студ белите ми дробове, но ме държи все още жив. Затварям очите и отново чакам въображението да ме потопи там, където не съм бил...

Сърцето може би този път не издържа на коварния студ. Виждам единствено стена, изградена от големи блокове дялан камък и хоросан. Отчаяното и изморено съзнание ме кара да изкача дървена стълба. Тя прорязва високата стена, която е може би пътят към ада. Решен съм вече да предам тялото си на дявола. С всяка стъпка, чувам все по-силни и болезнени крясъци на хора, които са наказвани от дявола, заради техните постъпки и решения в живота. Пред портите на ада съм... Тялото ми трепери, този път не от студ, а от страх, какво ще видя и каква болка ще изпитам, когато вляза. Преди да отворя портите, чувам висок и гръмогласен глас: „Ако някой обвини друго, да не бъде слушан, преди да бъде вързан и разпитан. И ако се окаже, че той клевети и лъже, да бъде убит. Не се позволява да се дава храна на онзи, който краде. Ако някой се осмели да направи това, имотите да му бъдат отнети. Заповядвам също да се строшават краката на крадците и всички лозя да се изкореняват. На всеки, който проси, да не се дава малко, но да бъде достатъчно, за да не изпадне пак в нужда, който не постъпи така, да му се отнемат имотите.”

Усмивка и щастие озари лицето ми. Това не е адът, нито пък дяволът. Ехото на хан Крум отеква в Тронната палата. Избутвам тежката, дървена порта и грозната гледка, опустошава щастieto ми, виждам стотици хора със счупени и смазани крака. Десетки трупове, лежащи около хан Крум, оцветяват стените и каменния под с тъмночервена и засъхнала кръв. Детското ми въображение бива опетнено от илюзията, която то създаде.

С насълзени очи и треперещи ръце се връщам в реката, където бавно умирам. Повърхността вече е заледена и докато се опитвам да пречупя плътния лед си мисля, ако днес законите на хан Крум важат, то тогава: колко журналисти щяха да са гладни, колко българи щяха да са гладни, колко просещи щяха да са задоволени и колко политици щяха да са инвалиди? Отговорите на тези въпроси оставям на вас.

Със сетни сили разбивам леда и спасявам тялото си от труповете под премръзналите си крака. Усещам как хипотермията ме атакува и вече изгубвам ориентация за всичко, което ме заобикаля. Безбожното ми съществуване ме накара да сложа по най-болезнения начин край на живота си, като скоча в тази мъртва река и стана част от нея.

Горещо е. Заобиколен съм от красива и неопетнена природа. Песните на птичките, които са по стария и огромен орех, гъделичкат слуха ми. Всичко е толкова прекрасно и спокойно, колкото изражението на пребледнялото ми лице го показва. Изведнъж, зад величественото и голямо стъбло на ореха, виждам едно, сякаш нарисувано, младо момиче. То е с дълги, руси коси и дълбоки, сини очи, които пронизват мрачния ми поглед и разтапят премръзналите ми органи. С дълга, бяла, копринена рокля то прави две бавни крачки към мен и спира. Тялото ми, изпаднало в еуфория от красотата, която виждам, е сковано от топлината на погледа му. Времето спира, всеки звук спира да докосва слуха ми. Птичките са уплашени от... висок, силен и могъщ кон. Момичето тръгва след него и бавно стигат пред мен. Чувам единствено тежкия си и болезнен дъх, който вкарва в белите ми дробове свеж и топъл въздух. Прелестното момиче отнема погледа ми от силния и огромен кон, с нежните думи:

-Качи се, за да се почувстваш горд, че си българин!

Уплашен, без да обелвам нито дума, аз се качвам на коня и то ме води към огромни бели шатри. Откроява се една единствена шатра, червена, на фона на многобройните бели. Пред нея разговарят двама владетели и красивото момиче повежда коня, който яздя, към тях и се спираме. Присъствам на диалог между великия Хан Борис I и сръбският княз Мутимир:

- Мога ли да видя сина си, Владимир Расате? - пита ханът.

Синът му е пленен от княза и за щастие той му позволява. Бавно хан Борис се приближава тъжен към първородния си син. Храбрият Владимир, заявява на баща си:

- Прощавай! Не съм аз, да ти давам съвет, но не ме жали, тате! Бий ги! За мен не мисли! Бий ги! – натъжен Борис се връща при сръбския княз и противоречиво на думите на сина си, казва:

- Не за война, за мир при теб съм дошъл, Мутимире.

- Има мир един, има и друг.- отвърна му князът.

- Нека бъде мир, добър и дълбок между българи и сърби! - спокойно продължава разговорът им, докато княз Мутимир не предлага своите три условия, за да освободи Владимир.

- Понрави ми се конят ти, белият, дай ми го. - каза Мутимир на хана и изведнъж помощникът му възрази.

- Български хан коня си не дава! На българина душата е в коня! Оскърбяваш хана, Мутимире.
- и гневно тръгва той към княза, но огромната ръка на Борис го спира.

Ханът ме поглежда, без дума да каже. Ако в предишните мои въображения не ме виждат, то тук не съм невидим. Слизам от величествения кон на хана. Борис пита сръбския княз за второто условие, а той му казва:

- Хубава наложница имаш Борисе, славянка. Дай ми я !

- Унижаваш хана, Мутимир. - казва помощникът и посяга към меча си. И този път Борис го спира и гледа момичето, което стои до мен. Без излишни приказки, момичето се упътва само към шатрата, но преди да влезе ми казва: „Бъди силен!”, без да уточнява за кого да бъде силен. С насълзени очи се обръщам към Борис, а той пита княза за третото желание:

- На границата има гърбел, бельовишки гърбел, нарицава се. Дай ми го, охрана кула да си построя.

- Дай му го... Не ни трябва, само камъни е тоя гърбел. Дай му го, дано се задави! - проклина го слугата на Борис, но ханът се ядосва и казва:

- Коня си дадох, белия. Велислава ти дадох, славянката. Ала от земята българска, един камък не давам! Така казах и така ще бъде! Кълна се в Тангра, да бъде мир между българи и сърби. Ако някой клетвата измени, от мен ще бъде погубен. - закле се Борис и след това Мутимир го помоли да бъде върнат Владимир:

- Нека остане при мен още някое време, а моите двама сина ще те съпроводят до границата.

Тогава Борис ме хваща за ръката и тръгваме към границата.

- Вярваш ли, момко? - пита ме той.

- Не, хане. Не вярвам. Изгубих вярата си в бъдещето, щом видях, как всевишният отнема добрите българи. Живеем много бедно. Едвам оцеляваме. Народът избира дяволи за управляващи, които после вкарват хората в мизерия. - отвърщам аз с треперещ и плах глас.

- Вярвай, момко. Вярвай, няма значение в кого или в какво, вярвай за да бъдеш силен. Ето аз съм слаб, защото оставям родовата вяра в бога Тангра, за да обединя славяни с българи, като приема християнството. За да стане по-силна България, защото сега религията ги разделя. Искam теб да попитам. Разделят ли се хората в бъдещето, по вяра, по раса? - пита ме той, като приближаваме един голям мост и сякаш с този въпрос сол посипа в раните ми:

- Разделят се, Борисе... Разделят се, та дори и войни водят за това, че са с различни религии. Невинни хора загиват, дори и деца. Има бежанска вълна от близкия изток. Хора бягат от война.. Стотици хиляди... и сред тях, внедрени са и злите. Обучени са и деца да стават атентатори... Взривяват се в тълпа от хора, уж в името на Аллах. А кой бог позволява насилието? Страшно е, страшно! Не ти пожелавам да бъдеш владетел в моето време, защото тогава и християнството и каквато и да е религия да приемеш, няма да успееш. Хората са изгубили вярата си. Разплакан от моите думи Борис се спира на моста и казва:

- Не се предавай, а се бори, момче младо. Бъди силен! Пак ще се срещнем! - и ме блъска в реката...

Връща ме отново в болезнената реалност. Там, където управляващите разпродават българската земя, докато Свети княз Борис – Михаил, дори и камък не даде, в замяна не за пари, а за пленения си първороден син Владимир Расате. Вдишвам от въздуха, звездите блещукат в лицето ми, а луната отразява светлината на слънцето и озарява замръзналата река. Единственото нещо, което се върти в главата ми, са думите на Борис. Те ме карат да не се предавам. Той казва, че пак ще се срещнем, за това вдишвам от студения въздух и се потапям отново с надеждата, че той ще е прав.

И така става. Стои пред мен, но този път стар и побелял, гледа право в очите своя син Владимир Расате. С мрачни думи той му казва:

- Трябва да те сваля от престола, синко!

- Но чакай, татко. - отвърща му Владимир. - Аз нищо не съм направил! – намръщено Борис се обръща към него и гръмко му отговаря:

- Там е работата, че нищо не правиш! Твоите антивизантийски действия са неуместни. Дори ще бъдеш ослепен и захвърлен в затвора! – прекъсва го Владимир с думите: „Защо, татко. Умолявам те, не го прави“, а Борис продължава: „Защото направи опит за езическа реставрация. Целият ми труд ще захвърлиш на вятъра. Това ме накара да напусна манастира, в който се бях оттеглил, и да се върна, за да получиш своето наказание.“ - това са последните думи на Борис към сина му.

Тогава заповядва на стражата да го отведат. Уплашен и страхлив от действията на Борис, аз го питам:

- А сега какво? Ще ослепиш собствения си син и ще го хвърлиш в затвор? Ще причиниш тази болка на сина си и на себе си, Борисе? Ти ли ще се върнеш отново на трона? - за секунда му задавам толкова въпроси, а той без никакво напрежение, бавно и ясно ми обяснява:

- А той колко души ще ослепи, като отхвърли християнството? Българският народ отново ще раздели. Моят син ще поеме наказанието си. Имам аз и друг син, когото изпратих в Магнаурската школа, в Константинопол. Там той получи името Симеон. Сега е в княжеския манастир, в Преслав. Занимава се с преводи на религиозни текстове от гръцки на старобългарски език със самия Наум Преславски. Него ще избира за владетел, защото той е умен и мъдър. Вярвам, че ще направи една велика България.

- Симеон I Велики - казвам му аз. Успешните войни срещу Византия и сърбите довеждат до временно разпростиране на България върху по-голямата част от Балканския полуостров и господство в Югоизточна Европа. Това научих в училище, Борисе.

- Какво друго научи? - пита ме той с усмивка на лице.

- При управлението му България граничи с три морета – Бяло, Адриатическо и Черно. В моето време го наричаме „Златният век“ на българската култура. Българската православна църква става автокефалия извън Патриаршията, а българските глаголически преводи на християнски текстове се разпространяват из целия свят. - разказвам аз на Борис каквото зная за Симеон, а той ми отвърща:

- Ти от мен, синко, няма какво да научиш повече. За това затвори очите си!

Чувам последната му дума „съжалявам” и усещам силен удар. Отново съм в реката. Този път около мен се води бурна война. Разярени пехотинци, с гняв и ярост в очите, се устремяват към двойно по-многобройния враг, който дори има и конници. Тези войни никой не може да ги спре. Борят се, сякаш няма какво да губят. Крака и ръце хвърчат към премръзналото ми тяло. Кръвта започна да бушува в мен, щом чувам вик: „ Да живее Симеон Велики”. Тогава излизам от реката, която може би е Ахелой. С взетия от земята меч, започвам с последни сили, изтощен от премръзналата река, да посичам глави, ръце и крака на врага. От целия многоброен враг остават около хиляда до две хиляди конници, които бягат. Всички крещат и викат за победата, докато Симеон Велики не застава пред мен на величествения си кон. Всичко утихва. Чуват се само стонове на ранения враг. Ледът на реката се пропуква и изведнъж виждам трупове, които са на дъното ѝ. Предавам се и падам на колене... Всички са вперили поглед към мен и Симеон не спира да ме гледа, а аз го питам:

- Това е илюзия, нали, Симеоне? - той слиза от коня си, пада на колене пред мен. Хваща с големите си ръце премръзналото ми лице, което гледа в трупове на дъното. Отклонява погледа ми, вдига главата ми, за да мога да го погледна в очите и ми казва:

- Не се предавай на студа, момче! Бъди силен!

Всички тела, живи и мъртви, стават на снежинки и изчезват. От коварния студ аз започвам да халюцинирам. Намирам сили и дух да изляза от тази река, за да се бия за България. Но не, това не е река Ахелой, нито пък 20 август 917 година, нито пък Симеон Велики. Аз все още съм в тази малка България, в тази мръсна река, на дъното на която има безброй трупове на хора като мен. Разликата е, че този път не съм в реката, а върху леда, който я покрива... Лежа и гледам снегът как трупа. Чакам детското ми въображение отново да ме изпрати на по-топло място. За миг се отпускам и затварям очи, но усещам, че се задушavam. Стреснато се събуждам и започвам да плувам към брега. Когато със сетни сили изплувам, усещам топлината на слънцето. Сигурно за първи път му се радвам толкова. Седя на зелената трева и започвам да се наслаждавам на току що цъфналите дървета. След секунда в очите ми се набиват лястовичките, кацнали по тях. Техните звуци и песни попиват в слуха ми. Радвам се, защото не чувам вече само тежкото си дишане. Сред тях само един странен е различен. Това е кукувицата. Нито един друг звук не изразява толкова ясно и силно усещането за пролетта. Тя търси гнезда на други птици, по-малки от нея. Отстранява някои от техните яйца и го заменя със свое. Така не е нужно да се грижи за него. Малкото кукувиче се излюпва по-рано от другите и избутва яйца от гнездото. То постъпва така, защото скоро ще наедрее много и ще има нужда от всичката храна, която носят осиновителите. Тази птица отвлича вниманието ми, защото винаги я оприличавам с хората, пълни с агресия, омраза и ненавист.

Събуждам се. Единственото, заради което ще продължа, е за да мога да отговоря на въпроса „Какво е да бъдеш българин?”.

Веднага пред очите ми се появява болезнена гледка. Трима българи са набучени на големи копия в далечината. Безброй войници лежат на топлата земя, изморени. Аз съм въоръжен с остър, кървав меч. Шлем пази главата ми, а тежки желяза висят на тялото ми, които ме пазят от оръжията на врага. Черен кон ме въздига над всички останали, докато слушам разговора на цар Иван Асен II:

- Къде са разположени? – пита той своя шпионин.

- На хълма, отатък реката, наречена Клокотница. Тук е Теодор Комнин с императрицата и с целия двор.

- Те имат четири пъти повече войска. Трябва да се оттеглим, за да си разположим места. Скоро ще мръкне.

- Днес е деня на Свети 40-ет мъченици. Нападението ще стане сега.

- Но войниците са уморени. - отвърща дясната му ръка.

- Уморени е по-малко от изненадани. - каза царят и взима копие в ръката си, а с другата забучва на него мирния договор:

-Войници, това е честната дума на византийския император. - развява договора с копието си. - Той спи отсреща, при Клокотница, след като извърши кървавото престъпление. Ваше е възмездието и вие ще го въздадете! – каза цар Иван Асен II и цялата армия се изправя с викове, сякаш силите им се връщат. Тогава той идва при мен, подава копието с договора и ми каза:

- Ти си най-честният войник от моята армия. Ти ще носиш мира, който е почернен.

Епирските войници, по-многобройни от българите, с ярост и гняв се устремяват към нас. Цар Иван Асен II нарежда всички пехотинци да направят стена от големите си щитове. Пристъпват бавно, но успешно. Когато те навлизат дълбоко във врага, царят пуска конниците. За много кратко време те опустошават епирската армия и Иван Асен II залавя Теодор Комнин и неговите близки. Датата е 9 март. Цар Иван Асен II заповядва височайшите пленници да бъдат откарани в столицата, а заловените обикновени войници да бъдат нахранени и пуснати по домовете им. Годината е 1230. Никъде другаде няма да видите през тези времена на война, такава хуманност. Когато чуват това, вражеските войни падат в краката му.

Аз отново се пренасям в друг свят. Може би се връщам в реката? Или пък не? Телепортирам се в непозната за мен църква. Върху една от колоните ѝ е издълбан надпис, който гласеше: „В лето 6738 [1230], индикт 3. Аз Йоан Асен, в Христа Бога верен цар и самодържец на българите, син на стария цар Асен, създадох из основа и с живопис украсих докрай тази пречестна църква в името на светите 40 мъченици, с чиято помощ в дванадесетата година от моето царуване, в която година се изписваше този храм, излязох на бран в Романия и разбих гръцката войска и плених самия цар кир Теодор Комнин с всичките негови боляри, а цялата земя от Одрин до Драч завладях – гръцка, още и арбанаска и сръбска. Франките владееха само градовете около Цариград и самия този град, но и те се повинуваха под десницата на моето царство, понеже нямаха друг цар освен мене и благодарение на мене прекарваха своите дни, защото така повели Бог. Понеже без Него ни дело, ни слово се извършва. Нему слава на векове. Амин”

Това е църквата на „Св. Четиридесет мъченици” в гр. Търново. Всичко е в тишина, докато тежък глас не проговаря:

–Аз съм Иван Шишман. Вече съм турски васал, плащам данък на Баязид.

- Защо? Какво стана с българската държава? –питам аз.

- Разделихме се, синко... Аз и брат ми – Иван Срацимир. Така станяхме по-слаби. Целият труд на дедите ни погубихме. Почернихме и целият български народ. Заради нашата братска омраза, направихме България слаба и уязвима. Османците се възползват в този момент.

- Искам от теб да пазиш Патриарх Евтимий. Аз ще отида в Никопол по работа. Българският цар Иван Шишман влиза в преговори с унгарския крал Сигизмунд. Това е причината за острата атака от османците, да ударят Търново. Питам Патриарх Евтимий, какво ще правим сега, а той ми отговаря:

- Героично ще се отбраняваме и никога няма да се предадем.

Събуждам се на леда и като затворя очите си, отново и отново съм там. Нося български трупове, убити от османците. Месеци се отбранява Търновското царство... Хиляди мъртви трупове минават през ръцете ми. Затварям очи, месеци борба и мъка виждам, а когато ги отварям само минути се изнизват от времето. Докато османците не влязат в крепостта. Султан Мурад I влиза в църквата, в която стоим аз и Патриарх Евтимий и нарежда:

-Патриархът да бъде заточен до края на дните си в Бачковския манастир, а момчето да бъде обесено веднага! - хващат ме и ми поставят въжето на врата. От очите ми се излива потоп от сълзи, докато гледам Патриарх Евтимий и последното, което чувам от него е „Не се предавай! Вярвай и ще успееш!” Душата ми започва да крещи. Османците превземат България. Това е първата загуба от моето въображение. Болката от недостиг на въздух нахлува в гърдите ми.

Събуждам се в студената реалност. Със сетни сили се изправям на замръзналата река. Гледам как снегът се сипе. Звездите ги няма, а болката в мен напират. Напрежението в душата ми бушува. Затварям очи и започвам да креща. С последни сили викам. Докато изливам душата си чрез крещене, през очите ми минават години. Години и места, изпълнени с мъки и болка през турското робство...

„В 1352 г. турски нашественици извършват масови кланета в Айтос, Ямбол и Пловдив. ; В 1359-1364 турски нашественици извършват масови кланета в Стара Загора, Пловдив и Сливен. Тогава е избито и отвлечено в робство цялото население на градовете Венец и Сотирград и те престават да съществуват. ; В 1372 турците избиват и отвличат в робство цялото население на Бактун и града престава да съществува. ; В 1598 г. турците извършват клане във Велико Търново при подавянето на Първото търновско въстание, за да спасят живота си най-малко 16 000 българи забягват във Влашко. ; В 1600 г. Мехмед паша изколва българите в Чепинската долина отказали да се потурчат и останали в селата си, а потурчилите се "за кашмер" са накарани да разрушат 218 църкви и 33 манастира в района.”

Силите ми не издържат на тази мъката и аз се предавам. Изгубвам равновесие и съзнание. Стоварвам се на леда, който се разбива и потъвам в студената река. Отново погледът ми е към

трупите на дъното ѝ. Единственото нещо, което ми остава, е първата и може би последната молитва към Бога. Тя е простичка. Искam само като затворя очи, да не виждам убиваните и поробваните мъже, деца и жени.

Затварям очи и се пренасям на кораб. Кораб без екипаж. Тъкмо отплавал от брега. Усещам как някой поставя ръката си на моето рамо. Обръщам се, пред мен е Васил Левски. Дълго време се гледаме, докато не ми казва:

- Сега ще ти покажа за какво си заслужава да живееш. - толкова време чакам срещата с него. Вярвам на всяка негова дума и го питам:

- А сега накъде плаваме? - а той ми отговаря:

- Към Цариград, момче. Оттам започва първата ми обиколка из българските земи. Тя е с осведомителна и агитационна цел. Искam да ме хванеш за ръка. Този път няма сам да затваряш очите си, за да се пренесеш някъде си. Сега ще ги затворим заедно и ще мислим за едно и също. Ще мислим само за един мразовит януари и за 1896г.

-Но защо точно за тази година, Василе? - питам го аз.

- Тогава напускам турската столица и ще се отправим заедно из българските земи.

За секунда се пренасяме в годината, за която си мислим и тогава започва нашето приключение. Ние се отправяме към Тракия и Северна България. Преминаваме през Пловдив, Карлово, Сопот, Казанлък, Сливен, Велико Търново, Ловеч, Плевен и Никопол. Навсякъде той разговаря със свои доверени хора и познати, за да ги спечели за делото. Когато говори за свободата, очите му блестят като звезди, изгубени в мрачното небе. На 24 февруари тръгваме за Турну Мъгуреле. До края на април сме в Букурещ, където се запознаваме с Иван Касабов и подготвяме новата си обиколка. На 1 май 1869 година започваме втората си обиколка из българските земи, но този път Васил Левски е снабден с революционна прокламация и пълномощно от Иван Касабов. Единственият проблем е, че хората не вярват в Левски, но той никога не се отказва. Народът не вярва, че може сам да успее. Не бива да чакаме помощта на другите народи. Ние хората, които сме израснали на тази земя и я познаваме много повече от другите. С всяка дума Левски ми дава сили, докато ми казва:

- Тук е моментът, в който ние ще се разделим. Бъди силен и търпелив! Аз ще се върна!

Отварям очите си, пред мен виждам висока вятърна мелница, която е изоставена. Влизам вътре и виждам мъж, прегърбен на стол да пише, който ме кани:

- Ела, седни до мен на тази прашна маса.

Това е Христо Ботев. Величественият и безстрашен Ботев. Прекъсва мислите ми с думите:

- Следва последната битка от твоето въображение. Ще сме заедно. - Хващам ръката му, защото си мисля, че ще се пренесем там, както го правихме с Левски, но той ме спира, усмихвайки се.

- Спри! Моят начин е перо.

Хващам перото. Затварям очите си. Падам в бездънна яма. Мисля, че отново ще попадна в реалността, но не е така. Падам в реката, на дъното ѝ няма трупове. Изплувам без проблем и тогава виждам Ботев, как ми подава ръка за да ме издърпа, заобиколен от двеста и пет души. Това е неговата чета. Вече сме двеста и шест, с моята подкрепа. На 17 май 1876 година, ние превземаме командването на парахода „Радецки” и го заставяме да спре на българския бряг при Козлодуй, където слизаме. С бърз преход се отправяме към Враца, като вечерта стигаме село Бутан. Всички сме изморени, но маршът продължава и през нощта. До сутринта стигаме моста, около село Оходен. След кратка почивка продължаваме към село Баница, но там сме посрещнати от башибозук и черкези. Тогава военният ни ръководител, Никола Войноски, решава да се оттеглим към височината Милен камък.

Вечерта боят затихва. Аз, Христо Ботев и щаба се събираме около една скала, за да решим действията на четата за следващия ден. Тогава неочаквано, с единичен изстрел, Ботев е прострелян до мен и пада в краката ми. От плач не мога да поема въздух и заекващ го моля:

- Не ме изоставяй, моля те. Помогни ми! Помогни ми да излезна от студената река, в грозната реалност. Умолявам те! - а той ми казва на прага на силите си:

- Студената река тече в душата ти, момче! Ти сам се предаваш на нея. Опитай се да събудиш българския народ, който ни е забравил. Поне тогава ще има за какво да загинеш. Не се предавай! - и затваря очите си, като лежи на слабите ми ръце. Кръвта ми бушува. Изстрелвам се като лъв срещу турците и стрелям по всеки. Когато свършват патроните, с щик на оръжие продължавам да тичам и се врязвам в тях, докато не ме прострелват в слепоочието...

Връщам се отново на прашната маса... Държа перото в ръката си, като нищо не съм изписал на листа, освен кръвта, която тече от ноздрите ми. Пропит лист от кръв... Обръщам се, а до мен не стои Ботев, а Васил Левски. Тогава го питам:

- Какво правиш тук? Къде е Ботев, Дяконе?

- С Ботев живяхме заедно тук, за кратко време, а на въпроса „Къде е?” Не помниш ли, той загина в ръцете ти. Искам сега да затвориш очите си, с перото в ръка, и да видиш моята смърт. - отговаря ми той, а аз го прекъсвам с насълзени очи.

- Не искам повече да виждам как велики хора загиват за страната си.

- Не искаш, но трябва! - прекъсва ме той и продължава - Това, което те убива, те прави по-силен. Когато видиш моята смърт ще решиш какво да напишеш на този лист и ще се върнеш в реалността. Обръщам се към листа, стискам силно перото в ръката си и затварям очи.

Събуждам се на 19 февруари 1873 година. Стоя до бесилото. Левски е пред мен, с въже на врата. Ядосано го питам:

- И какво точно искаш да ми покажеш. Обесването ти ли, Левски? Да гледам как се погубваш... Защо ми го причини?

Той не спира да ме гледа. Явно не ме чува. Дори не ме вижда, но преди да ритнат столовете, на които стоим, той проговаря: „В младите си години бях йеродякон Игнатий. Напуснах службата в съзнание,

че съм повикан да изпълнявам друга, по-належаща, по-висока и по-свещена служба към поробеното отечество.“ - очите му се насълзят. Не спираме да се гледаме с насълзени и изстрадали очи. И последните думи излизат от душата му: „Каквото съм правил, в полза на роду е... Аз съм първия, но след мен са хиляди. Ти продължи историята...“ И ритат стола...

С тежко въздишане се връщам в реката. Изплувам на повърхността ѝ. Слънцето изгрява и бавно разтапя леда на премръзналата река. Боли ме, че не мога да напиша думите си на прашната маса в изоставената мелница. Решен съм да излезна от водата. Когато го правя, на брега е същият кръвясал лист, до който е оставено перото. Сядам и вгледан в изгрева започвам да пиша.

„Българските войници отиват на бойното поле от нивата и кошарата, но се бият като герои. Те не искат да знаят, че щикът е излязал от употреба и се хвърлят „На нож“ от петстотин метра, без да могат да ги удържат техните командири. Нищо не е в състояние да ги спре! И преди Европа да разбере, какво става, измитат турците от Тракия. НА НОЖ! В един трепет, който обхваща българския войник. Не това не е страх, той е влизал и друг път на нож, това е еуфория, мощна, могъща, жар изпълнила вените му, огън горящ в очите му и лъвът стои страшен на челото му. Всеки момент е моментът да полетят срещу омразния враг, да се врежат в кървава и бясна схватка с настъпващите турци! Мощен тътен отеква над бойното поле – БЪЛГАРИЯ, БЪЛГАРИЯ на фона на бягащите турски пълчища!”

Не вярвам в рая, но вярвам в ангелите. В тази река има безброй трупове на ангели, дали живота си за тази държава. Поставям листа във водата и докато той потъва и се разлага, виждам под краката си една червена мравчица, която поражда последните ми мисли, докато съм тук.

Има над три милиона животни в тропическите гори. Една от тях е червената огнена мравка. Тя живее под земята, постоянно заплашена от изстребване, заради пороите. Природата не се интересува... Ако един вид иска да оцелее, трябва да го докаже. Когато пороят дойде, мравките се държат една за друга, като жив сал, който плава, докато водата се отдръпне. Ако е нужно с месеци. Как един вид открива подобно нещо? С инстинкт? С проба и грешка? Дали една мравка е била понесена от водата и хваната от друга, само за да разберат, че заедно могат да плават? Ами ако ти знаеш, какво трябва да се направи в България, за да може всеки да живее и диша нормално, а не сякаш е в една премръзнала мръсна река... Но страхът от управляващите, които те оставят да се давиш от глад и мизерия, те спира. Страхът не напуска тялото ти... Знай само едно...

Съединението прави силата !!!

Изготвил:

Денислав Асенов Събев, XII клас

ПГСГСТ „Никола Йонков Вапцаров“ гр. Чепеларе

Ръководител: Светла Букова